

Oglar Marko.

Cvetinomiški

II.

Oglar Marko je sedel na nizkem smrekovem štoru pred veliko kadečo se kôpo in pušil iz pipe. Sklonjen je bil tako, da se je njegova košata črna brada dotikala pasú in se je videla njegova zagorela koža na tilniku. Včasih je nekoliko dvignil glavo, vzel pipo iz ust in se s paznim očesom ozrl na kôpo pred seboj, potem pa se je zopet sklonil in pihal iz pipe naprej oblaček za oblačkom dima, z istim zadovoljstvom in z isto dobrodušnostjo na obrazu kakor poprej. Oči so se mu pasle na krepki levici, ki je, od dlani do zavihanega rokava nad komolcem vsa črna od oglja, počivala na njegovih kolenih, krenile so z levice navzgor na desnico, ravnotako črno, objemajočo s prsti pipo, naposled pa so se z naglim zasukom glave ustavile na svetlozelenem Jurjevem lazú pod goščo in ljubeče pobožale nizko, sredi okroglega travnička dvigajočo se kočó. To je bila njegova, Markova kočó. Ko je bil prišel Marko pred dvema letoma iz oddaljene vasi na ta hrib žgat kôpe, je naprosil starega Jurja iz doline, da si je smel postaviti na njegovem lazú kočó. Juri je bil dober človek in mu je to dovolil. Marko je nasekal grmičja, in kmalu je bila kočó postavljena; stene je tvorilo nagosto skupaj stlačeno vejevje, streha je bila pa iz posušenih rumenih smrekovih koč. In zdaj so se Markovi pogledi zadovoljni in srečni izprehajali po tem skromnem, preprostem domu . . .

V dolini pri podružnici svetega Remigija je zazvonilo poldan. Marko je odložil pipo, snel z glave svojo pomečkano in oguljeno čepico, se pokrižal s črnim, debelim palcem ter z momljajočim glasom pričel moliti angelsko češčenje. Ko je odmolil, je vstal s štora in se napotil navzdol proti kočó, oziraje se okrog po šumečem gozdovju in še dalje. Svetel in žareč dan je bil. Na obzorju so se gnetli tenki beli oblaki, se preivali in kupičili v temno grmado, a so se zopet luščili iz te grmade — razpuščen je shod, nič ne bo danes z dežjem! — in hiteli naprej, tenki in beli kakor poprej, na drugó stran za obzorje.

Marko je odprl iz treh desk sestavljena in zbita vrata ter stopil v kočó. Mračno je bilo tukaj; dvoje za človeško glavo velikih lukenj je zijalo iz vejnatih sten ter tako opravljalo službo oken. Na eni steni je visela kletka s kosom, ki je venomer požvižgaval. Marko se je široko vstopil pred kletko in pričel govoriti s kosom:

»No, brdavs črni, to me veseli! Tako je prav, da zmiraj poješ in se ne jokaš . . . Kaj si utihnil? Se ti je oglasil želodec? Takoj dobiš . . . ná, tu, prosá in vode . . . saj sva še stara prijatelja!«

In dvignil je črno dlan ter odprl vratca, kakor da hoče ptiča pobožati.

V kotu se je v posebno veliki kletki s svojim šegetajočim glasom izdajala šoja; iz somraka se je včasih prijetno zalesketalo lepopisano bleščeče perje. Marko je stopil k šoji, se razkoračil pred njo in jo tako-le nagovoril:

»Kaj pa ti, brdavsova huda teta, ti togotna šegula? Nikar se preveč ne jezi — ali ne vidiš, kako je brdavs tam-le na steni vesel! Uči se od njega! . . . Ná, vode in bučnega semena — hé, pa nikar s kljunom po roki! — pa bova spet stara prijatelja, kajne!«

Šoja je še nekolikokrat zašegotala in potem utihnila. Marko pa je sedel na preprosto klop — na dveh kolih pribito desko pred enako narejeno, samo nekaj višjo in večjo mizo, si počohljal s prsti brado in, glavo naslonjeno v levo dlan, desnico iztegnjeno pred seboj na mizi, iskal z očmi zdaj v tem, zdaj v onem kotu koče. Pa je zašumelo nekje v nasprotni strani, in Marko je naglo obrnil glavo. Proti mizi se je trkljala — copa! copa! copa! copa! — živa okrogla kepa. Marko se je dobrovoljno zasmejal, si poravnal svoje viseče dolge brke ter se sklonil.

»Dober dan, copatnik — da si se le enkrat vzdramil in se omézil!« je pozdravil ježa. »Kje imaš pa svojega brata? Še spi? . . . Ali bi rad na mizo, da se kaj pogovoriva? Čakaj — kam se ti pa tako mudi!«

Naglo je snel z glave čepico, zajel vanjo ježa in ga iztresel na mizo.

»Tako! Tukaj bodi — grem poiskat tvojega brata, da ti ne bo dolgčas . . .«

Dvignil se je s klopi in s sklonjeno glavo pričel iskati po vseh kotih koče. Na klopi ob steni je ležala zravnana Markova nedeljska obleka. Tudi semkaj je zaneslo Marka. Pretipal je obleko — nič! Pretipal jo je še enkrat bolj natančno — kaj je mogoče? Kako je hlačni žep poln, kako nabasan! Pa ne, da bi se bil morda pogozdni škrtatelj zmotil in obdaril ponoči Marka z bogastvom, nabasal mu žepe naskrivaj s cekini? Marko je dvignil hlače — dvignil in nagnil — iz hlačnega žepa pa se je iztrkljal — kdo bi si mislil? — jež . . .

»Saj sem vedel, da ne bo cekinov! Ti copatnik ti! — Kajne, okraști si me hotel?« — je s hohotajočim smehom pobiral Marko po tleh desetice, ki so bile padle iz žepa z ježem vred na tla. »Kam vse to zleze! Kaj pa si hotel kupiti za teh par grošev, povej! Morebiti par štrukljev in žemelj? . . . Ne zamerim ti; izkušnjava te je premagala, pa si šel brskat v moj žep, ne? . . .«

Položil je še njega na mizo.

»Zdaj vaju imam pa obadva skupaj, otroka . . . Kaj se tako pisano gledata? Ali bi rada jedla? . . . Hópala, semkaj v kot vaju bom nesel h koritcu.«

Pobral je oba ježa z mize in ju dejal v kot na tla.

»Le pridno jejta! — Zdaj, ko sem pripravil obed vsem svojim otrokom, ga bom pa še samemusebil!«

Marko je odprl pokrov velike skrinje, odvezal vrečo, napolnjeno s koruznim zdrobom, in nagrabil v lonec zdroba. Zunaj pred kočo je

visel na drogu majhen železen kotel; Marko je zakuril pod njim in si pričel kuhati polento, kakor vsak dan.

S skuhamo polento v loncu se je vrnil nazaj v kočo ter sedel k mizi.

»Le glejta me, ti brdavs in ti šegula tam v kotu, pa vidva čopatnika na tleh tudi, kako imeniten obed sem si napravil!« se je pohvalil, zajemaje z veliko nerodno žlico iz lonca na mizi. »Prav dobra polenta, to! Noben Taljan je ne napravi boljše...«

Kos je žvižgal, šoja v kotu je šegotala in se šopirila, ježa sta poredno copotala križem sobe, Marko pa je sedel široko za mizo in jedel polento.

»Vesele otroke imam rad — tako, tako!« — se je zasmel naposled Marko in odložil žlico, oziraje se zdaj v žvižgajočega kosa, zdaj v šegotajočo šojo, zdaj zopet v tekajočo ježa na tleh. »Kako bi ne bil človek vesel in zadovoljen! Tako prijetne družinice, kakor jo imam jaz, nima kmalu kdo izlepa...«

Stopil je z loncem proti kosovi kletki.

»Nekaj polente mi je še ostalo — slišiš, brdavs? ... Ná, kar snej! Pa žvižgati se ne smeš odvaditi!«

Krenil je še k šoji.

»To je pa za tebe, ti ošabna tetka šegula... tudi náte nisem pozabil... Kaj se tako napihuješ? Nikar mi ne zameri: pečenke nimam, zato ti za poobedek postrežem samo s temi-le polentinimi ostanki...«

V kotu kraj vrat je dremal sod, poln tepkovca, ves pokrit z vejevjem, toliko, da ni zakrivalo pipe. Marko si je natočil tolkovca v lončen polič. Potem je segel z roko v vejevje, izvlekel iz njega dobro nabrušeno sekiro in oster vejek ter se odpravil proti vratom.

»Dobro se imejte doma — jaz grem zdaj sekat goščo za novo kôpo. Posebno vidva, copatnika na tleh, le pridno skačita in se igrayta!... Ti, brdavs, ti boš pa skrbel za mir v hiši!... In ti, tetka šegula, nehaj že enkrat godrnjati, ko sama veš, da te imamo vsi radi, pa premišluj rajše kaj pametnega in veselega... Zvečer se spet vidimo, otroci!«

Marko je stopil čez prag in zaprl za seboj vrata. Jurjev laz, kopajoč se v solčnih žarkih, se je držal prijazno na smeh kakor vesela otroška lica, kadar jih boža ljubeča materina dlan. Deset korakov od kočje je s svojim košatim vejevjem predla stara lesnika zapeljivo senco na trati pod seboj.

»Pravijo, da je po obedu dobro nekoliko poležati in si odpočiti...« se je spomnil Marko, zroč proti lesniki v vabečo senco. »Eh, eno urico počitka si pa že smem privoščiti, saj je popoldne še dolgo...«

Zleknil se je v senco pod lesniko. Z napolzatisnjenimi očmi je mežikal v solnce in gledal na kadečo se kôpo nad kočjo. Tako prijetno se vije dim iz kôpe, valí se semintja, vzpenja se vedno višje in višje, plete loke in kroge, zviya vence; hipoma se nagne prav do tal in se plazi po tleh, po grmovju; a zopet se dvigne — pa se razcepi na dvoje; bóci se dalje — troje, četvero tenkih odcepov zakroži v zraku; poganja

se kvišku, kvišku — v pet, šest, sedem vijug izpuhti sikajoče želo svojo vsebino . . . in vijuge plavajo v ozračju, tipljejo z belimi prstki okrog sebe . . . Povsod že same dimove vijuge . . . vijuga tu, vijuga tam, nad goščo, nad bukovjem, nad smrečjem, nad vsakim vrhom ena vijuga, tudi nad kočo vijuga, vijuga nad lesniko, nad senco, nad Markom, vijuga nad Markovo glavo . . .

Marko je zadremal. In v dremavici je naenkrat izpregovoril naglas kakor bdeč človek, ne da bi se bil tega zavedel:

»Tudi brez bogastva je človek lahko zadovoljen in srečen!«

Tistikrat so iz gozda po trati navzgor zašumeli nagli koraki in se bližali proti lesniki. Bila sta Joško in Cenko.

III.

»Dober dan, stric Marko! S kom pa se pogovarjate tako naglas?«

»Si ti, Joško? . . . Prav, da si me zbudil . . . Kajne, to je pa tvoj bratec Cenko, o katerem si mi pravil včeraj? Bog daj dober dan! . . .«

Marko si je pomencal oči, se uprl z rokami v tla in se usedel.

»Toplo je danes, otroka, toplo . . . Namesto da bi že sekal goščo, pa ležim tu v senci in dremljem . . .«

»Pa pogovarjate se sami s seboj, stričko, tako važno in moško . . .«

»Jaz da sem kaj govoril? Kdaj? . . . Ni mogoče . . .«

»Nihče drugi, stričko. Spite in se pogovarjate.«

»Najbrže z zemljo, ka-li? Ali pa z lesniko? Kaj sem pa rekel tako važnega, Joško?«

»Da je človek tudi brez bogastva lahko zadovoljen in srečen, tako ste rekli.«

»To sem rekel?« se je čudil Marko. Vstal je, si pomaknil čepico nazaj na tilnik in si počohljaval s prsti brado. »Kaj vse človek govori, ne da bi vedel za to! Prav nič se ne spominjam, da bi bil kaj rekel . . . Res: čuječa glava; še v dremavici in spanju govori kakor modrijan . . .«

In Marko se je zasmel tako veselo in od srca, da so se mu od smeha stresala ramena in napete orjaške prsi.

»Pa pojdiva z menoj v kočo!« je namignil dečkoma. »Saj vem, kaj bi si rada ogledala . . . Ti, Joško — tebi sta vseč moja dva copatnika. Tebe, Cenko, moram pa še najprvo pogoditi, potem bom govoril . . . Kaj me gledaš tako debelo? Nikar se me nič ne boj, saj se me tudi Joško ne; kosmat sem in črn od oglja kakor Culukafer iz Afrike, pa se pogovarjam s ptiči in ptiči z menoj . . .«

»Tisto pa že ne, stričko . . . saj se vas ne bojim!« — je napihnil Cenko lica in še bolj svetlo pogledal Marka.

»Saj se me tudi ne smeš!« — mu je s šaljivo zaokroženimi lici zaigraval Marko v uho, izbulil oči in podržal svojo črno laketo nad dečkovo glavo. »Jaz se ne bojim nikogar, pa se tudi drugi ne smejo mene . . .«

V koči se je valjalo po tleh troje veselih solnčnih žarkov, huškalo zdaj na to, zdaj na ono steno, se obesilo naenkrat na strop in migljalo tam nekaj trenutkov, pa se je zopet spustilo na tla in risalo pod mizo svetle kolobarje. Ježa sta mirovala v senčnem kotu, šoja je tudi molčala in zasledovala z radovednimi očmi solnčne žarke, samo kos je požvižgaval.

»Ho, brdavs — ti si pravi muzikant . . . le tako naprej!« — je obstal Marko pred kosom in si uprl roke v bok. »Pa nič se ne čudi, da sem se tako hitro vrnil! Cenko nas je prišel obiskat, Joška poznaš pa že od včeraj. Zdaj se postavi!«

Nato se je zasuknil, vzel iz skrinje hleb rumenega koruznega kruha in odrezal dvoje velikih kosov.

»Ná, Joško, ná, Cenko! — Vsedita se in jejta . . . Vama ugaja pri meni, kakopak!«

Sam si je natočil tolkovca in prisedel nato k mizi. A hipoma je vstal in s širokimi koraki pohitel proti šojini kletki v kotu.

»No, kaj pa tako tiho danes, tetka šegula? V kakšno premišljevanje si se poglobila? . . . Danes si pridna; ubogaš me . . .«

»Oh, ježka, ježka . . . že tečeta!« sta zavrvisnila tedaj Joško in Cenko, obadva hkrati, in se ozirala za ježema na tleh.

Ježa sta copotala semintja po koči, izgínila za hip v senco za vrati, prikazala se pred mizo, ogibaje se previdno solnčnih lis na tleh, delala ovinke okrog klopi, odtropotala nagloma v mračni kot pod šojino kletko in počivala tamkaj nekaj časa, potem se pa zopet vrnila k mizi in pod mizo, majhna in smešna, z našopirjenimi bodicami, iztikaje z rilčkoma po tleh . . .

»Kako sta pa danes živahna, moja mala dva copatnika!« — si je vihal Marko brke in sédel nazaj na klop.

»Kakor dva majhna konjička!« — se je smejal Cenko in stresal s plavolaso glavo.

»Saj-le kakor dva pujska! . . .« — je popravil Joško. »Zmiraj bi ju gledal . . . Stric Marko — —«

A Marko je že vedel, kam pes taco moli. Potrepal je dečka po rami.

»Nič se ne boj, Joško . . . saj ga boš dobil. Po bratovsko bom napravil. Kar klobuk nastavi! . . . In ti, Cenko, ali sem te pogodil, ali ne? Boš nastavljal tudi ti takoj klobuk!«

»O, stric Marko, kako znate uganiti! . . .«

»Nekoliko dolgčas mi bo za vama, copatnika, pa nič ne dé,« — je deval Marko ježa v dečkova klobuka; »komu drugemu bi ju ne dal, tudi za denar ne, a vama, Joško in Cenko, ju rad podarim. Bosta imela vsaj nekaj za spomin od oglarja Marka — ni res tako? Jaz bom našel kmalu drugega ježa, da se ne bosta moj brdavs in šegula preveč dolgočasila, kadar mene ne bo doma; saj me poznajo vse živali v tej hosti, vsi ptiči, in vsi me imajo radi, jaz pa nje . . .«

Stopili so iz koč.

Cenko se je oziral po gošči navzgor.

»Najrajši bi ostal kar tukaj pri vas, stričko, tako je lepo tukaj . . . Kako prijazno se vali tam-le dim iz kôpe!«

Tudi Markove oči so se ozrle navzgor proti kôpi in so radostno zažarele; tako zažaré oči materi, kadar se ozre na svojega ljubljenega otroka . . .

»Jaz in kôpa sva zmiraj skupaj; brez nje ne morem živeti, kakor riba ne more živeti brez vode.«

Marko si je nažgal pipo in pobral s trate sekuro in vejek. Njegov široki obraz se je zadovoljno smejal, in njegove močne roke so se samozavestno gibale.

»Kaj sem rekel prej pod lesniko? Tudi brez bogastva je človek lahko zadovoljen in srečen. Tako je! — Hoj, kako lep dan! Zdaj grem nasekat gošče za novo kôpo . . . Vidva, Joško in Cenko, me pa le pridita še kdaj obiskat; rad imam otroke . . . Pa srečno, in glejta, da se vama copatnika ne izmuzneta in ne pobegneta nazaj k meni!«

In oglar Marko je zavil navzgor proti gošči, od koder se je vil iz kôpe dolg sivkast dim.

Joško in Cenko pa sta krenila od kočice po trati navzdol z Jurjevega laza. Kmalu sta stopala po ozki stezi skozi gozd, ki je s svojimi vrhovi pošumeval nad njima.

»Tako sem vesel, da ti tega ne morem dopovedati, Cenko!« — je zavriskal Joško sredi gozda in stiskal klobuk z ježem v rokah.

»Tudi jaz, Joško. Srečen človek, ta oglar Marko!«

»Vidiš, Cenko, in on ni bogat! . . . Ti pa tako rad premišljuješ in sanjaš, kako bi živel potem, če bi bil bogat . . .«

Cenko je dvignil klobuk z ježem k obrazu, razmaknil za hip krajevce in se posmejal ježu v rilček.

»Zdaj si pa moj, čisto moj — ti — ti copatnik . . .«

Obrnjen proti Jošku je pa rekel:

»Res sem imel dozdej včasih tako neumne misli in sanje, da me je sram . . . Pa ne bom več! Oglar Marko ima prav: Tudi brez bogastva je človek lahko zadovoljen in srečen.«

